

Juryrapport Avicennaprijs 2009

In november 1997 reikte de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) voor de eerste keer de Avicennaprijs uit. Deze aanmoedigingsprijs, die eens in de twee jaar wordt uitgereikt, bestaat uit een geldbedrag van €1.500 en een kunstwerk. Zij is ingesteld door het voormalige Overlegorgaan Gezondheidszorg en Multiculturele samenleving (OGM) ter gelegenheid van haar vijftienvigjarig bestaan. De prijs is, evenals de stichting die haar beheert, genoemd naar Avicenna; een geneesheer uit het Perzië van de elfde eeuw die de grondslag legde voor de moderne geneeskunde. Zijn werk werd in het Latijn vertaald en had grote invloed op de ontwikkeling van de Europese geneeskunde.

De Avicennaprijs wordt uitgereikt aan een zorgverlener of instelling die heeft bijgedragen aan een wezenlijke verbetering van de zorg aan allochtonen. De beoordelingscriteria van de jury zijn:

- is werkzaam in de gezondheidszorg in Nederland;
- levert een duidelijke bijdrage aan verbetering van zorg en hulpverlening aan allochtonen, waardoor gezondheidsverschillen verminderen;
- de gehanteerde methodiek is innovatief en actueel;
- de activiteiten hebben een uitstraling binnen de eigen sector of naar andere sectoren; de resultaten zijn overdraagbaar.

Vandaag, 23 april 2009, wordt de Avicennaprijs voor de zesde keer uitgereikt. Na een oproep voor voordrachten op relevante websites en in vakbladen en via eigen netwerken zijn twaalf voordrachten voor de prijs ingediend. Hiervan vallen twee voordrachten van personen bijzonder op. Beiden hebben een belangrijke prestatie geleverd, die echter buiten de reikwijdte en bedoeling van de Avicennaprijs valt. De jury voegt voor hen een eervolle vermelding toe in dit juryrapport:

- **Maria Drewes**, Landelijk coördinator Voorlichting Eigen Taal en Cultuur (vetc) bij het NIGZ; i.v.m. haar komend pensioen werd zij voorgedragen voor het totaal van haar werkzaamheden. Vanaf 1985 heeft Maria Drewes zich met groot enthousiasme ingezet voor methodiekontwikkeling van de vetc en het opleiden en ondersteunen van de voorlichters. Hiermee heeft zij een heel bijzondere bijdrage geleverd aan de interculturele gezondheidszorg.
- **Riëtte Mellink**, medeoprichter van en drijvende kracht achter het Meldpunt Asielzoekers met Psychische Problemen (MAPP). Riëtte heeft een cruciale rol gespeeld in dit project met het ontwikkelen van een signaleringsinstrument voor leken en een onderzoeksprotocol; ook traint zij de diagnostici die met deze instrumenten werken. Haar inzet heeft geleid tot grotere aandacht in de asielprocedure voor de psychische problemen van pas aangekomen asielzoeker. Informatie over het MAPP is te vinden op www.askv.nl.

De andere voordrachten, die zeer zeker het vermelden waard zijn, maar die niet behoren tot de eerste drie door de jury uitgekozen projecten zijn (in alfabetische volgorde):

- **de ACT-jeugdteams in Rotterdam**. Deze teams werken outreachend en combineren de psychiatrische zorg met de nodige hulpverlening op andere terreinen: materieel, financieel en sociaal. De aanpak is succesvol, ook al gelet op de geringe uitval.
- Arkin te Amsterdam droeg **Marianne de Jong (Amsterdam)** en **Herman Jintie (Paramaribo)** voor. Zij coördineren al acht jaar de samenwerking tussen het Amsterdamse en Surinaamse psychiatrische ziekenhuis. Deze samenwerking is o.a. gericht op het verbeteren van de zorg voor patiënten die op en neer reizen tussen Amsterdam en Suriname, en de verbetering van de ambulante en outreachende zorg en de rehabilitatie in Suriname.
- **Beter Beginnen**. Trudy Mooren en Maartje Schoorl ontwikkelden een innovatieve methode voor het begin van de behandeling van migranten, vluchtelingen en asielzoekers. Hierbij wordt gebruik gemaakt van nonverbaal materiaal en psychoeducatie. De methode is inmiddels in een boekje vastgelegd.
- **Bijsluiter in Beeld (BIB)**. Door een projectgroep van apothekersassistenten is een bijsluiter met pictogrammen ontwikkeld waarmee voorlichting aan allochtone cliënten wordt gegeven over o.a. de wijze van toediening van medicijnen en de tijdstippen van innemen. Inmiddels wordt dit instrument ook gebruikt voor analfabete en dove cliënten.
- **Jasmijn**, multicultureel vrouwencentrum, en de GGD in Groningen werken sinds 2007 samen. Zij organiseren preventieactiviteiten voor allochtone vrouwen. Het programma is gericht op het informeren, emotioneel ondersteunen en het empoweren van vrouwen met een niet-Nederlandse achtergrond. Ook richt men zich op de interculturalisatie van de zorgsector.
- **Paula Ittura** is door Altrecht voorgedragen vanwege haar grote professionele betrokkenheid bij het werken met vluchtelingen, met name met kinderen én ouders met een posttraumatische stressstoornis en

hechtingsproblemen ten gevolge van ontheemding. Hiervoor heeft zij een gezinsgerichte aanpak ontwikkeld; daarnaast ontwikkelt Paula Ittura ook nieuw aanbod voor andere specifieke groepen.

- **De Stichting Allochtonen en Kanker** is in 2007 opgericht met een startsubsidie van het KWF. De stichting werkt met tientallen vrijwilligers van verschillende nationaliteiten die patiënten thuis en in het ziekenhuis bezoeken. De stichting verzorgt meertalige nieuwsbrieven, organiseert voorlichtingsbijeenkomsten en heeft de site www.stichtingak.nl opgezet.

De drie projecten die bij de beoordeling door de jury het hoogst scoorden zijn:

- **Care, cure en boterhammen.**

Het projectteam dat dit project heeft opgebouwd en uitgewerkt bestaat uit medewerkers van zes instellingen, die samen een effectieve groepsinterventie ontwikkelde die aansluit bij de behoeften en verwachtingen van vluchtelingenjongeren met psychische problemen; deze groepsinterventie moest ook het hoge drop-outgehalte terugdringen. De methodiek is vastgelegd in een werkboek.

Oordeel jury. De jury waardeert in dit project vooral de samenwerking tussen uitvoerende en landelijke instellingen, het uitgaan van “werkende” bestanddelen van al bestaand aanbod en de zeer gedegen toetsing in vijf pilot-instanties. De jury kent aan Care, cure en boterhammen de derde plaats van de prijswinnaars toe.

- **De Cultuurkoffer van het Albert Schweitzerziekenhuis in Dordrecht**

Na scholing van een aantal medewerkers in interculturele communicatie is een werkgroep “Allochtonenvoorlichting” gevormd. Deze heeft knelpunten en mogelijke oplossingen daarvoor in kaart gebracht. Dit leidde tot het nemen van maatregelen ter vergroting van kennis, vaardigheden en culturele sensitiviteit, en het creëren van draagvlak voor verandering van houding en gedrag. De Cultuurkoffer fungeert hierbij als “het praktische handvat”.

Oordeel jury. De jury was blij verrast over dit project in een (somatisch) ziekenhuis. Waardering is er voor het uitgaan van de in de praktijk ervaren problemen van dokters en verpleegkundigen, het gebruik maken van de voorhanden zijnde landelijke expertise en de inbedding in de normale praktijk in het ziekenhuis, zoals de klinische lessen. Daarmee lijkt de kans dat de Cultuurkoffer in een kast ligt te verstoffen klein geworden te zijn. De jury kent aan de Cultuurkoffer de tweede plaats toe.

- **Asylum Seekers Refugees AIDS group (ASERAG)** is in 2002 opgericht door een groep asielzoekers in Groningen n.a.v. verontrustende cijfers over nieuwe hiv-infecties onder asielzoekers en vluchtelingen. Samen met de Medische Opvang Asielzoekers (MOA) Noord Nederland en de GGD Groningen hebben zij een participatieve methode ontwikkeld om het thema soa/aids bespreekbaar te maken en voorlichting te geven over het voorkomen van soa/aids. Inmiddels zijn 500 geïnteresseerde asielzoekers getraind tot peer educator of hiv-contactpersoon. In asielzoekerscentra bieden zij een scala van activiteiten aan: 120 theatervoorstellingen, 90 informatiemarkten en 2000 individuele gesprekken. Inmiddels is deze methode opgenomen in het landelijk basispakket soa/hiv-bestrijding asielzoekers. Het project is geëvalueerd door een extern onderzoeksbureau.

Oordeel jury. Dit project verenigt in zich een aantal elementen die op zichzelf waardevol zijn en samen een uniek project opleveren: een moeilijk aan de orde te stellen thema, een initiatief van asielzoekers zelf, het inspringen daarop van professionele organisaties, het hanteren van methodieken die de doelgroep kent vanuit de herkomstlanden. In landelijke uitstraling is inmiddels voorzien. De grondige evaluatie wordt gebruikt voor nog verdere verbetering. ASERAG krijgt dit keer de Avicennaprijs!!